

Äldreråd och andra påverkningsmöjligheter i kommunerna samt en statistisk återblick på de äldre i kommunalvalet 2021

SPF's Äldrerådsseminarium 30.11.2021 kl. 10.00-12.00

Marianne Pekola-Sjöblom, forskningschef, Kommunförbundet

INNEHÅLL

- **Äldreråd och andra påverkningsmöjligheter i kommunerna**
- **De äldres åsikter om deltagande och påverkande**
- **En statistisk återblick på de äldre i kommunalvalet**

Främjandet av kommuninvånarnas delaktighet

Kommunerna kan främja kommuninvånarnas delaktighet på många sätt.

Ibland är det fråga om **lagstadgade rättigheter** för kommuninvånarna att delta, ibland främjas delaktigheten **på sätt som utvecklats av kommunerna själva och genomförs frivilligt.**

Avsikten är att erbjuda kommuninvånarna mångsidiga tillfällen för deltagande.

En stark delaktighet och aktiva kommuninvånare skapar samhörighet och bidrar till kommunens livskraft.

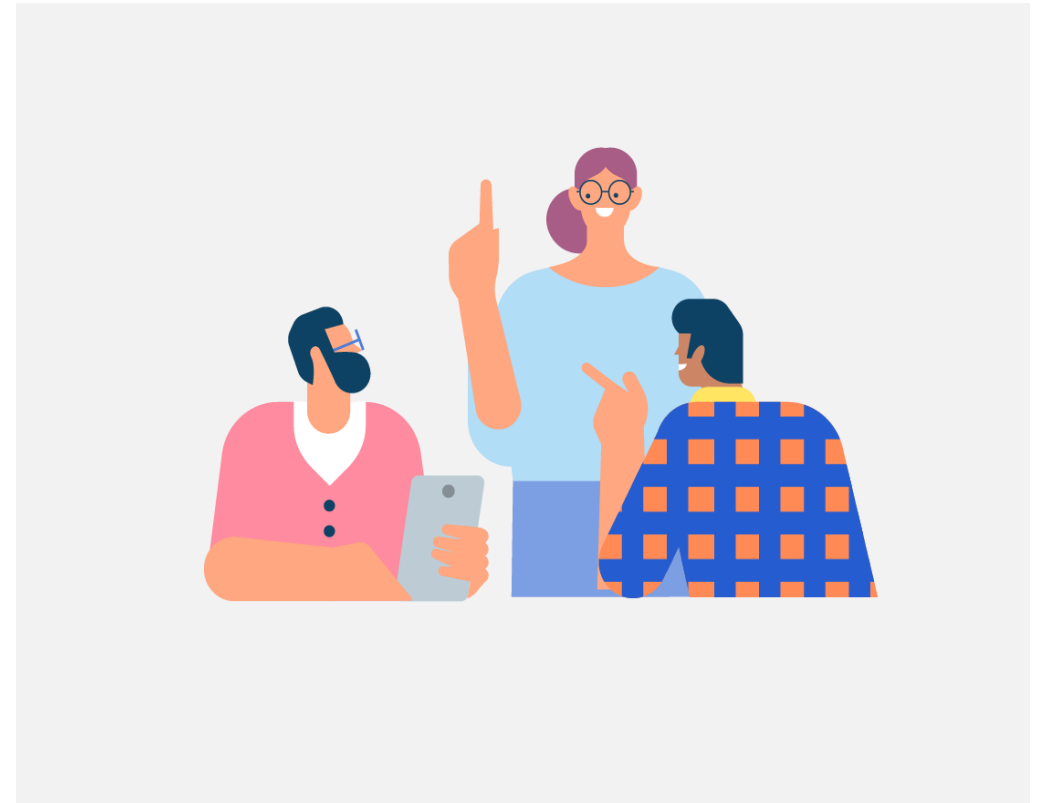
Kommunallagen (410/2015) kan ses som möjliggörande

- innehåller en egen kapitel om kommuninvånarnas rätt till inflytande

Del II: Demokrati och påverkan

Kap 5: Kommuninvånarnas rätt till inflytande

- Rösträtt i kommunalval (20§)
- Rösträtt i kommunal folkomröstning (21§)
- **Möjligheter att delta och påverka (22§)**
- Initiativrätt (23§)
- Kommunal folkomröstning (24§)
- Initiativ till folkomröstning (25§)
- Ungdomsfullmäktige (26§)
- **Äldreråd (27§)**
- Råd för personer med funktionsnedsättning (28§)
- Kommunikation (29§)

Möjligheter att delta och påverka (22§)

Kommuninvånarna och de som utnyttjar kommunens tjänster har rätt att delta i och påverka kommunens verksamhet. Fullmäktige ska sörja för mångsidiga och effektiva möjligheter och sätt att delta och påverka.

Deltagande och påverkan kan främjas i synnerhet genom att

- 1) diskussionsmöten och invånarråd ordnas,
- 2) åsikterna hos invånarna och personer som utnyttjar tjänster och regelbundet eller en längre tid bor eller vistas i kommunen reds ut innan beslut fattas,
- 3) företrädare för dem som utnyttjar tjänsterna väljs in i kommunens organ,
- 4) möjligheter att delta i ekonomiplaneringen ordnas,
- 5) tjänsterna planeras och utvecklas tillsammans med dem som utnyttjar tjänsterna,
- 6) invånare, organisationer och andra sammanslutningar stöds när de tar egna initiativ till att planera och bereda ärenden.

Motsvarande lagstiftning på välfärdsområden

- Lag om välfärdsområden (611/2021)

AVDELNING II: DEMOKRATI OCH PÅVERKAN

5 kap. Invånarnas rätt till inflytande

- 28 § Rösträtt i välfärdsområdesval och i folkomröstningar i välfärdsområden
- **29 § Möjligheter att delta och påverka**
- 30 § Initiativrätt
- 31 § Folkomröstningar i välfärdsområden
- **32 § Välfärdsområdets påverkansorgan**
- 33 § Nationalspråksnämnden och samiska språknämnden
- 34 § Kommunikation

Kommunerna bjuder allt mer och allt mångsidigare möjligheter och sätt för invånare att delta och påverka.

Vanligaste i kommuner:

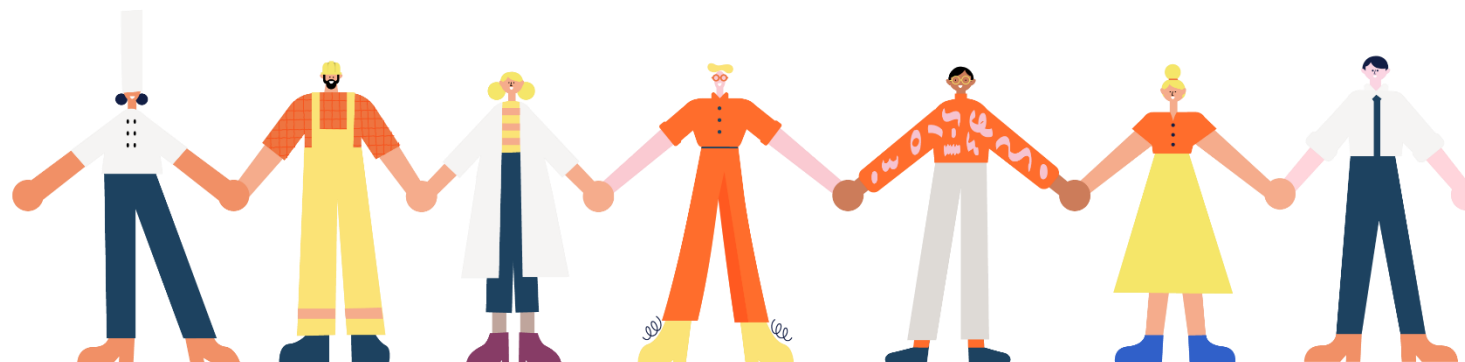
- Diskussionsmöten
- Informationsmöten (hörande)
- Hörande av föreningar & organisationer, gemensamt utvecklingsarbete
- Kund-/brukarenkäter
- Tjänsteinnehavares besök på ort och ställe

Ovanligaste i kommuner:

- Webbfullmäktige
- Rundabordssamtal
- Intervjuer med kommuninvånare

Ökat popularitet i kommuner:

- Medborgarbudget
- Feedback från invånare
- Diskussionsforum på webben, i sociala medier e.d.

De äldres åsikter om deltagande och påverkande

Kommunförbundets omfattande Invånarenkäter skickats till invånare 18 år uppåt **utan övre åldersgräns.**

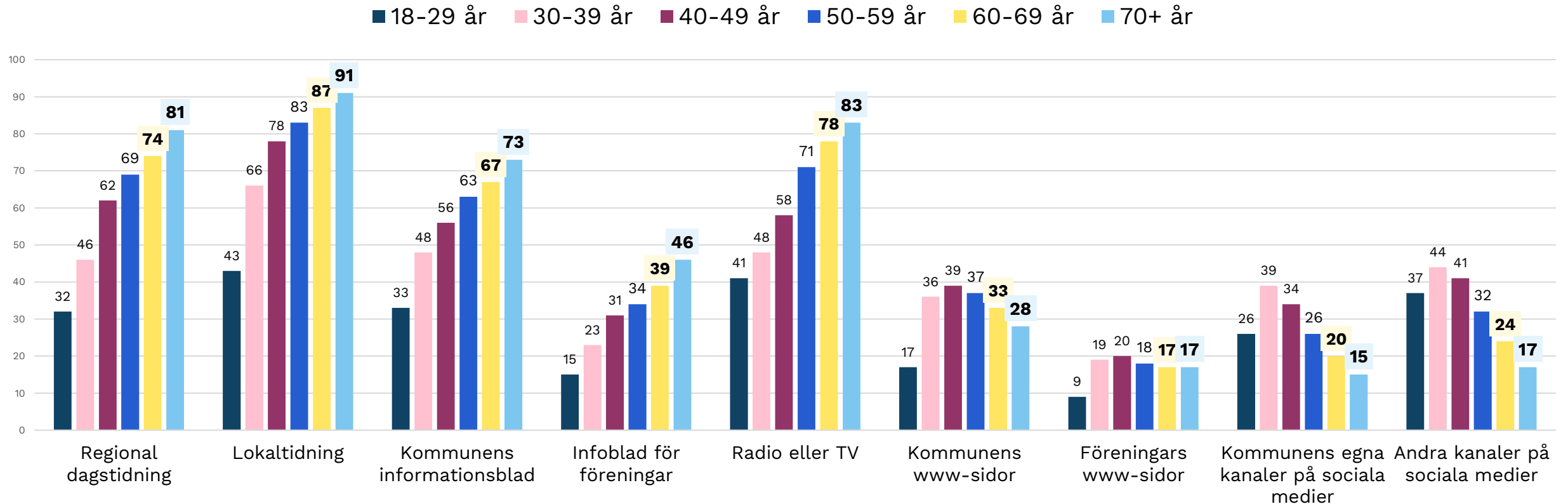
Invånarundersökning 2020:

- Hela urvalet 30 500 i 43 kommuner.
- Sammanlagt 10 812 svarade.
- 70+ åringar: Urvalet 7547, 2812 svar (37%)
- 60-69-åringar svarade mest aktivt (54%).
- 18-29-åringar mest passiva (22%)

Invånarundersökning 2020:

Uppföljning av verksamheten och beslutsfattandet i kommunen via olika kanaler bland olika åldersgrupper.

% svaranden följt ofta eller ibland. . (N-2020= 10 153 – 10 539)

Invånarundersökning 2020:

De vanligaste kanaler bland de yngsta och de äldsta för att följa verksamheten och beslutsfattandet i kommunen.

% svaranden följt ofta eller ibland. (N-2020= 10 153 – 10 539)

18-30 -åriga:

1. Lokal dagstidning, gratistidning e.d. (43 %)
2. Kommunens egna och andra kanaler på sociala medier (42 %)
3. Radio eller TV (41 %)
4. Kommunens informationsblad eller andra informationsblad som delas ut till hemmet (33%)

Minst 70-åriga:

1. Lokal dagstidning, gratistidning e.d. (91 %)
2. Radio eller TV (83 %)
3. Regional dagstidning (81 %)
4. Kommunens informationsblad eller andra informationsblad som delas ut till hemmet (73 %)

Kommuninvånare, kommun och kommunalval – Åsikter bland de äldre minst 70 år:

- **76 %** är nöjd med sin nuvarande livssituation.
(alla: 75 %)
- **68 %** anser att förmågan att sköta ärenden med sin kommun är bra.
(alla: 66 %)
- **83 %** anser att det viktigaste sättet att påverka frågor i den egna kommunen är att rösta i kommunalval.
(alla: 72 %)
- **43 %** är intresserade av kommunalpolitiken.
(alla: 33 %)
- **10 %** skulle vara beredd eller åtminstone villig att överväga ett kommunalt förtroendeuppdrag.
(alla: 21 %)
- **2 %** skulle vara beredd eller åtminstone villig att överväga att ställa upp som kandidat i kommunalvalet.
(alla: 7 %)

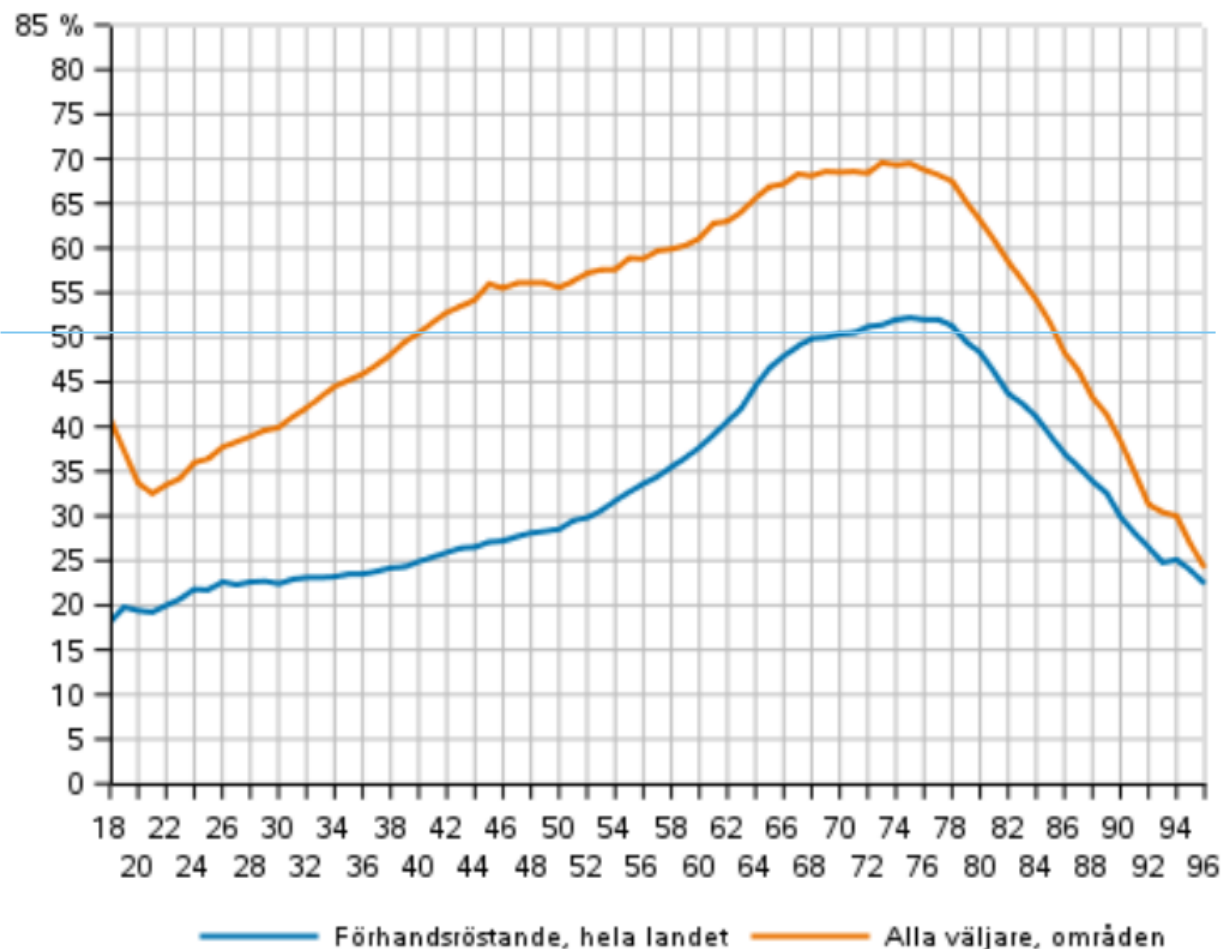
Användning av olika deltagande- och påverkningsformer år 2020.

% andel av minst 70-åringar som använt.

En statistisk återblick på de äldre i kommunalvalet

Andelen väljare av röstberättigade efter ålder i kommunalvalet 2021, %

Åldern påverkar klart valdeltagandet

- Valdeltagandet var som högst i gruppen med 73-åringar (69,6 %).
- Valdeltagande för 82-åringar sjunker till under 60 procent.
- Nivån för 21-åringar underskrivs i åldersgruppen med 92-åringar.
- Kvinnorna röstade mer aktivt än männen i alla åldersgrupper, med undantag för åldersgruppen 65 år och äldre.

Kommunalvalet 2021: Om kandidater

KOMMUNALVAL
13.6.2021

Analysen baserar sig på Justitieministeriets kandidatlistor 15.5.2021

Kommunalvalet 2021: Över 64-åringar som kandidater

KOMMUNALVAL
13.6.2021

Kommunalvalskandidaternas medelålder är 50 år.

- I jämförelse med senaste val har **kandidaternas medelålder stigit med 6 månader.**
- **Medelåldern varierar i kommunerna.**
 - Min: 41 år i Halsua och max: 59 år i Luhanka.

Över 64-åringar:

- **18 %** av alla kandidater tillhör åldersgruppen över 64 år.
- **Andelen har vuxit från val till val.**
 - I valet år 2000 var andelen bara ca 5 %.
- **Andelen varierar mellan kommunerna.**
 - Halsua är den enda kommunen som saknar kandidater över 64 år.
 - Flest kandiderar i Juva kommun (45,8 %).
- Kommunalvalets **äldsta kandidat är 94 år.**
Samlingspartiets (kvinnliga) kandidat i Helsingfors.

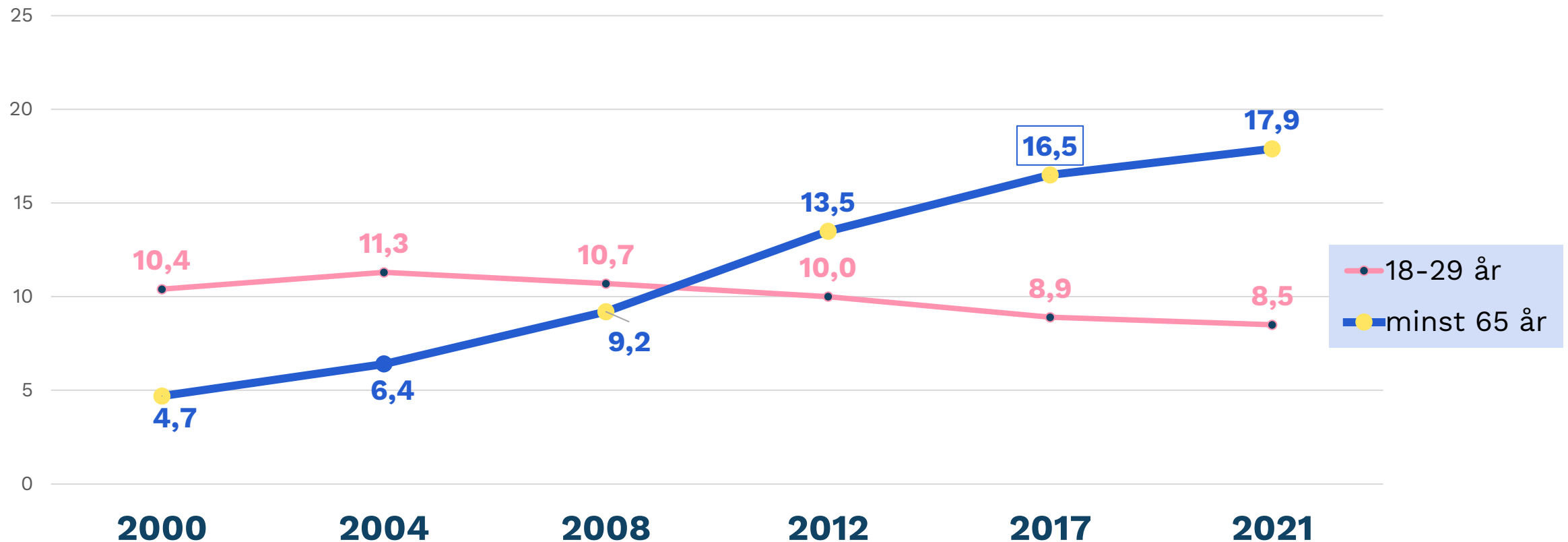
Kommunalvalen 2000-2021:

18-29-åringar och minst 65 år fyllda - kandidaternas åldersfördelning i kommunalvalen 2000 - 2021

KOMMUNALVAL
13.6.2021

% av kandidaterna i kommunalvalen 2000 - 2021

Kommunalvalet 2021: Om invalda

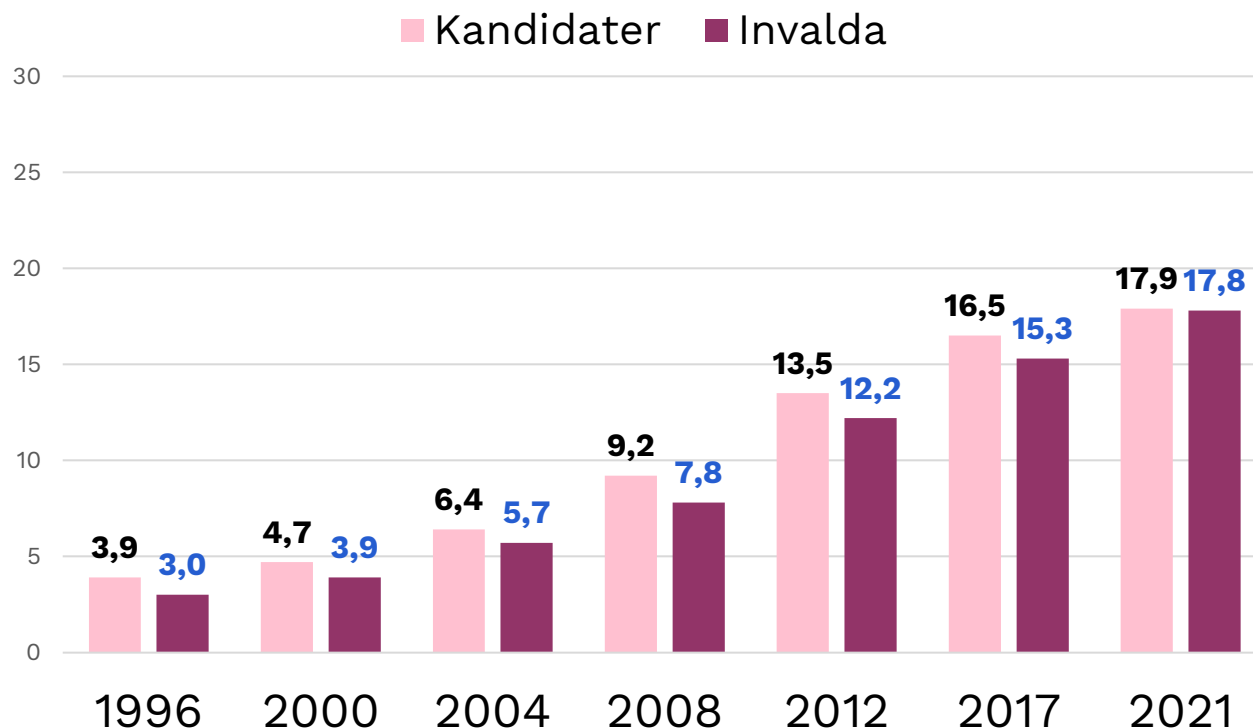
KOMMUNALVAL
13.6.2021

Andel kandidater och invalda bland de äldsta åldersgrupper i kommunalvalen 1996–2021 (%)

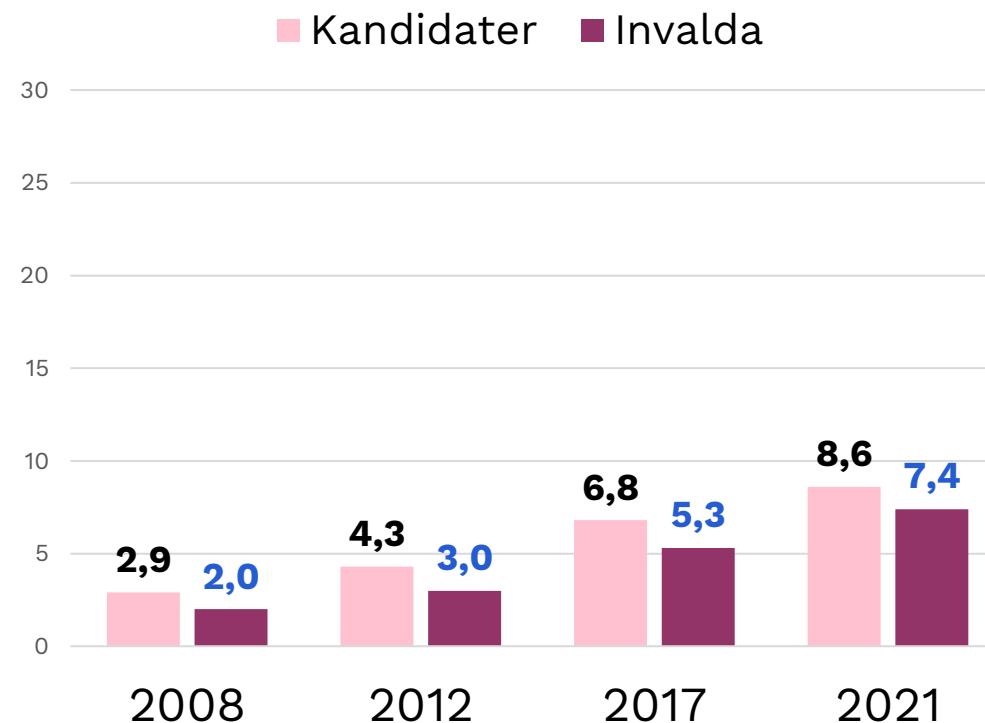

KOMMUNALVAL
13.6.2021

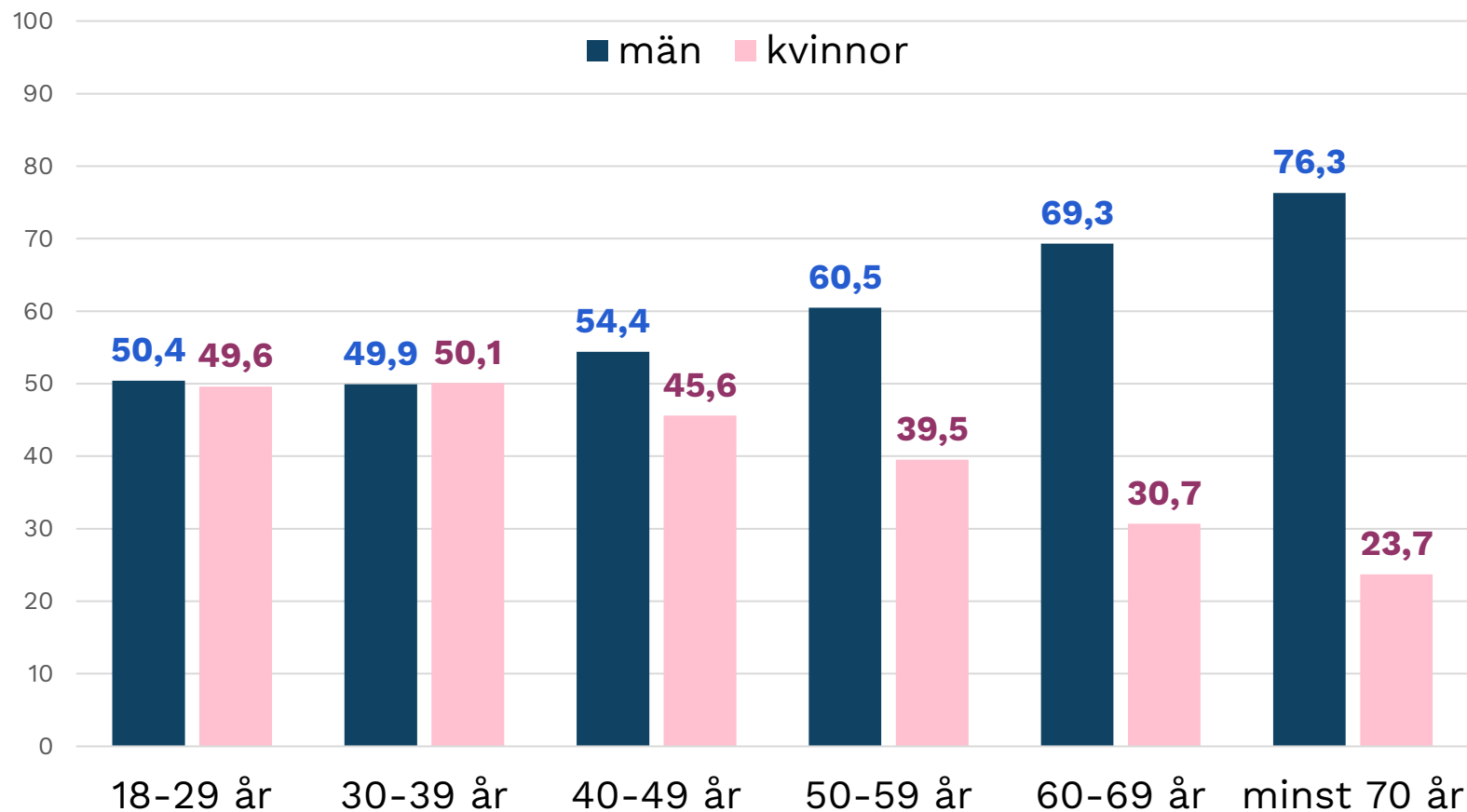
Andel över 64-åringar bland kandidater och invalda i kommunalvalen 1996–2021 (%)

Andel minst 70-åringar bland kandidater och invalda i kommunalvalen 2008–2021 (%)

Invalda enligt åldersgrupper och kön (%)

- Könsfördelningen är jämnast bland 30-39-åringar och ojämast bland minst 70-åriga fmge-ledamöter.
- Skillnader mellan andelen invalda kvinnor och män börjar växa fr o m 40-49-åringar.

Stora kommunvisa variationer bland invalda

- Medelåldern för kommunernas fullmäktige varierar från 42 år till 59 år

- **Medelåldern av invalda fmge-ledamöter högst 45 år i (9) kommuner.**

- (2017: i 15 kommuner)

- **Yngsta fullmäktige & medelåldern:**

Merijärvi & Pyhäntä 42 år

Tammerfors & Tyrnävä 43 år

- **Medelåldern av invalda fmge-ledamöter är högre än 55 år i 14 kommuner.**

(2017: i 11 kommuner)

- **Äldsta fullmäktige & högsta medelåldern:**

Luhanka, Viitasaari & Pertunmaa 59 år.

Andel under 30-åringar i fullmäktige varierar från 0 till 33 procent.

- **Inga under 30-åringar invalda i hela 80 kommuner.**

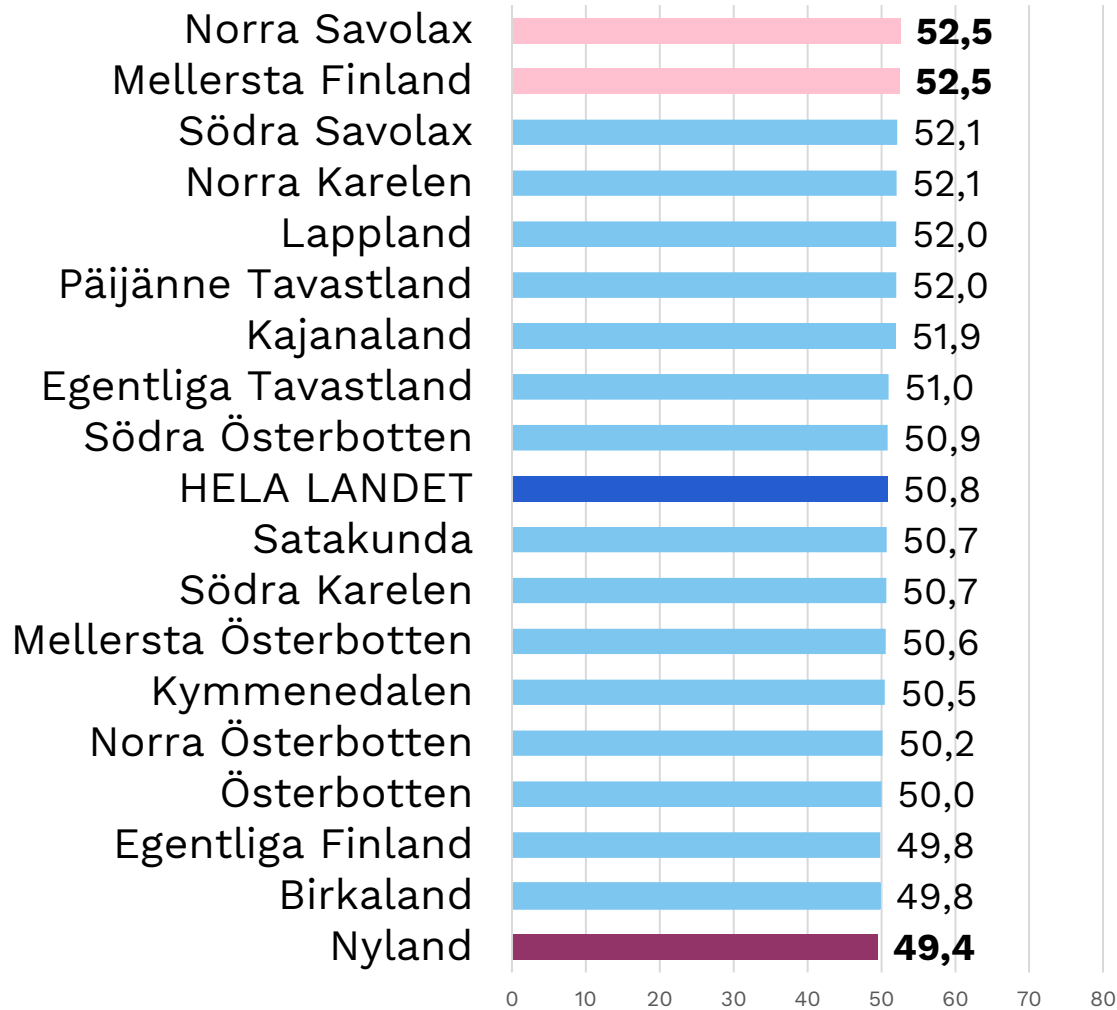
- bl.a. Kaskö, Kimitoön, Sjundeå

- **I (4) kommuner är andelen under 30-åringar minst 20%:**

- Merijärvi 33,3 %
- Närpes 25,7 %
- Hirvensalmi 23,5 %
- Kuortane 21,1 %

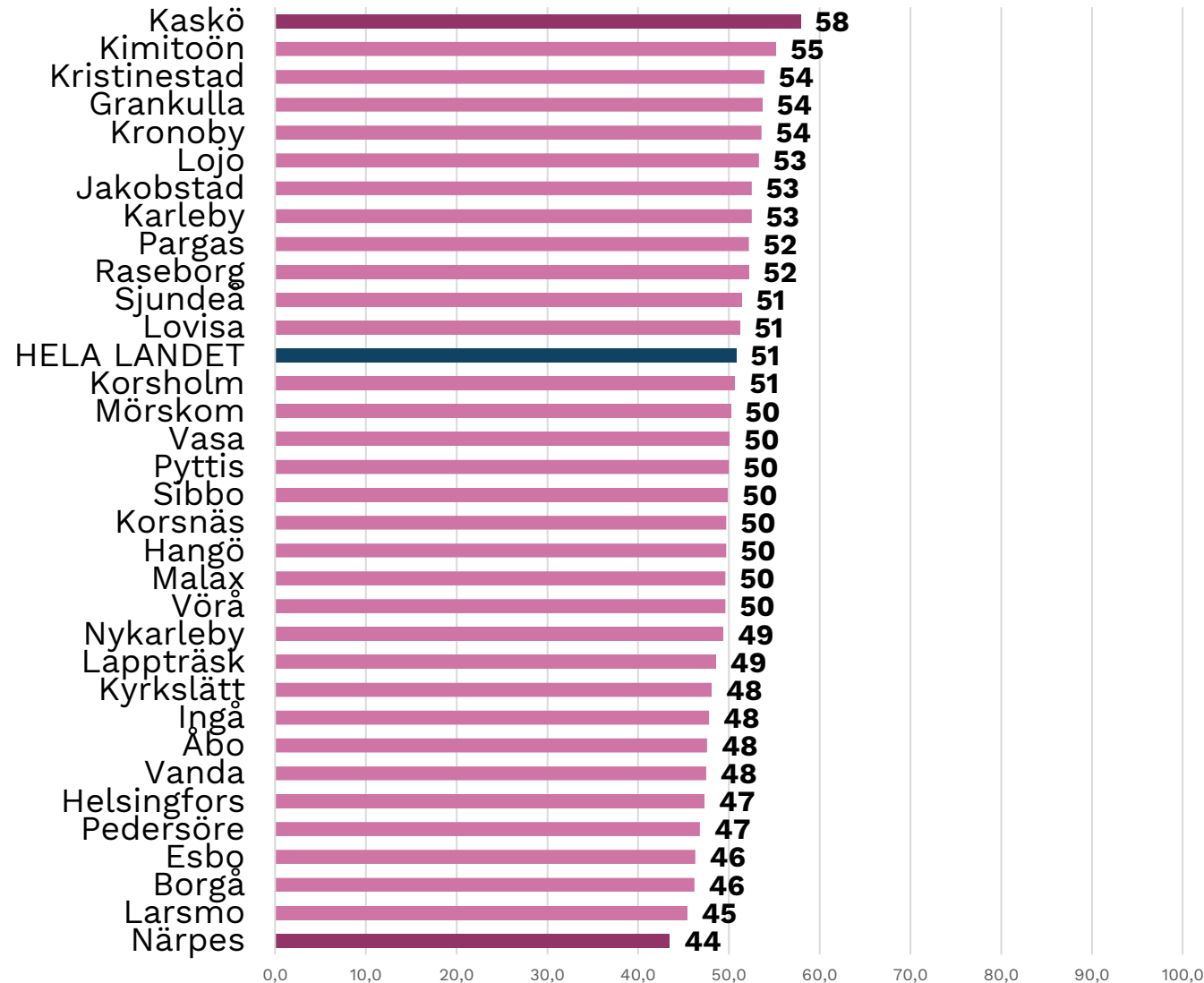
Medelåldern för de invalda fmge-ledamöterna varierar både mellan och inom landskap.

Lägst i Nyland, högst i Norra Savolax och Mellersta Finland.

Landskap	Medelåldern för invalda	Invaldas åldern, min-max	Antal invalda tot.
Södra Karelen	50,7	18-80 v.	257
Södra Österbotten	50,9	18-79 v.	522
Södra Savolax	52,1	18-81 v.	320
Kajanaland	51,9	19-82 v.	214
Egentliga Tavastland	51,0	19-77 v.	355
Mellersta Österbotten	50,6	19-76 v.	180
Mellersta Finland	52,5	19-80 v.	584
Kymmenedalen	50,5	18-78 v.	220
Lappland	52,0	18-75 v.	499
Birkaland	49,8	18-87 v.	773
Österbotten	50,0	18-79 v.	438
Norra Karelen	52,1	18-79 v.	391
HELA LANDET	50,8	18-87 v.	8 859
Norra Österbotten	50,2	18-82 v.	826
Norra Savolax	52,5	19-79 v.	521
Päijänne-Tavastland	52,0	18-85 v.	318
Satakunda	50,7	18-80 v.	476
Nyland	49,4	18-83 v.	1106
Egentliga Finland	49,8	18-82 v.	859

Medelåldern för fmge-ledamöter i tvåspråkiga kommuner varierar från 44 år till 58 år

Stora variationer mellan tvåspråkiga kommuner.

I tolv (12) kommuner är medelåldern högre än i genomsnitt.

Äldsta fmge:

- Kaskö 58 år

Yngsta fmge:

- Närpes 44 år

Kommunalvalet 2021:

Åldersfördelning bland invalda fullmäktige- och styrelseordföranden

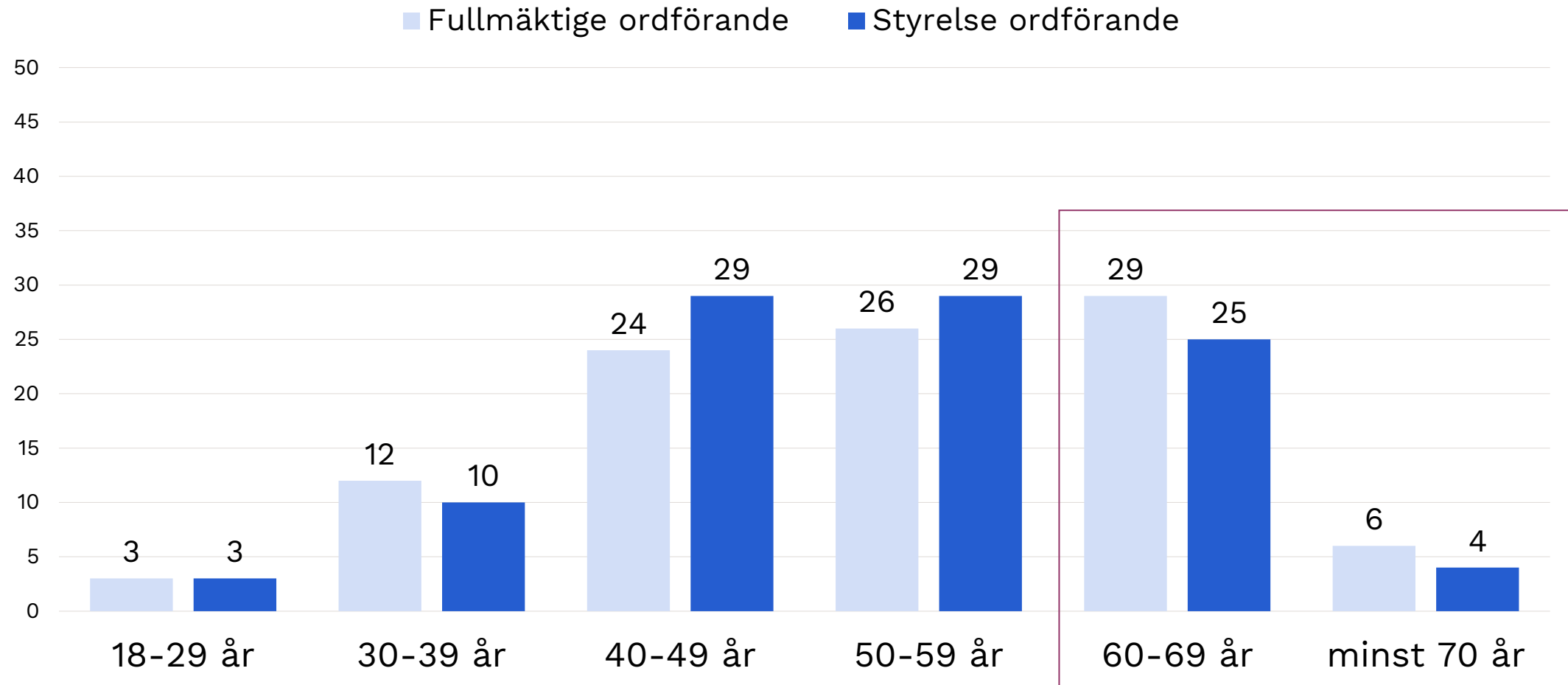

KOMMUNALVAL

13.6.2021

**KOMMUN-
FÖRBUNDET**

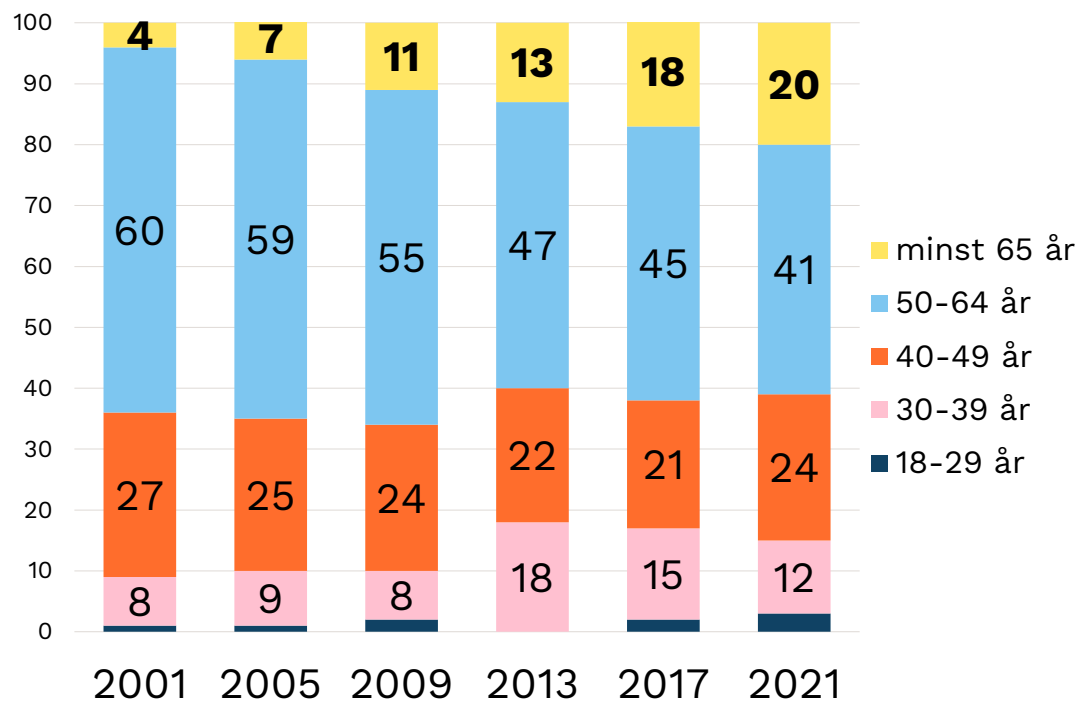
Åldersfördelning bland fullmäktige- och styrelseordföranden i början av fullmäktigeperioden 2021-2025, %

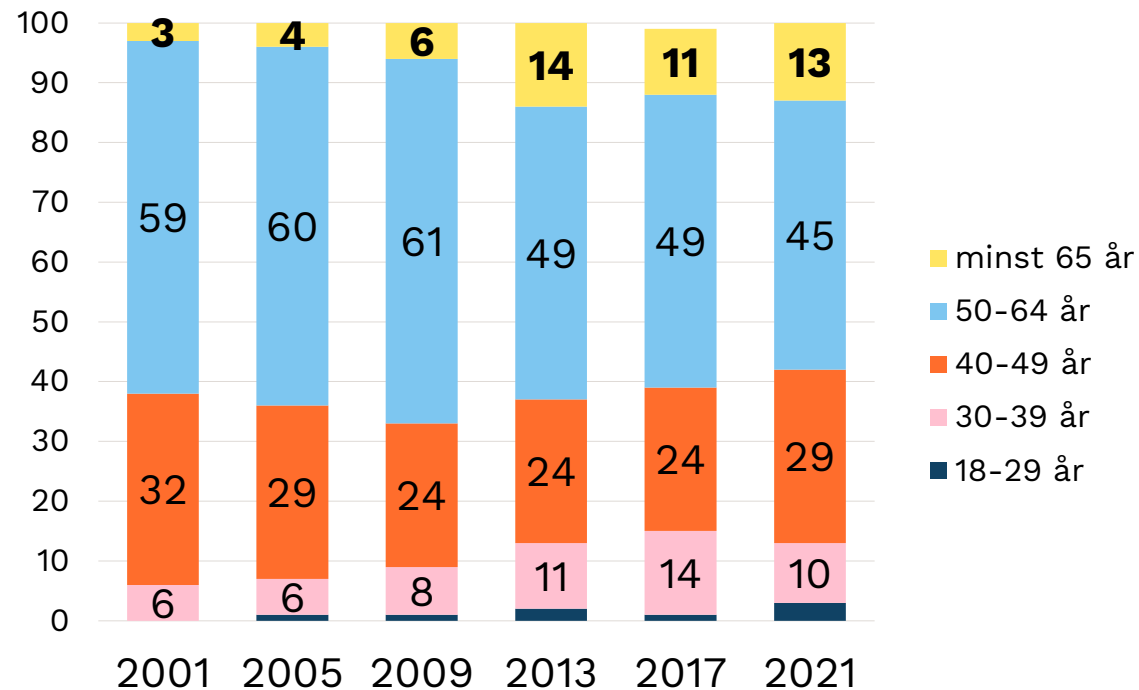
Åldersfördelning bland fullmäktige- och styrelseordföranden under 2000-talet (%).

Läget i början av fullmäktigeperioden 2001, 2005, 2009, 2013, 2017 och 2021.

Fmge ordförande: Åldern på valdagen, %

Styrelseordförande: Åldern på valdagen, %

Uppgifter om de äldsta fullmäktige och styrelse ordföranden i början av fullmäktigeperioden 2021-2025 (åldern på valdagen)

Styrelse ordföranden:

- Den äldsta ordf. Pertti Huitu, 76 år Säskylä (Saml)
- Den äldsta 1 viceordf. Fuat Wafin, 77 år Heinola (Saml)
- De äldsta 2. viceordf. (3) Teuvo Nyman, 75 år Reisjärvi (obunden) & Markku Liimatainen, 75 år Kervo (SDP) & Kalervo Kummola, 75 år Tammerfors (Saml)
- De äldsta 3. viceordf. (2) Hannu Rautanen, 70 år S:t Karins (Gröna) Eeva Arvela, 70 år Villmanstrand (SDP)

Fullmäktige ordföranden:

- Den äldsta ordf. Sisko Linna, 80 år Viitasaari (SDP)
- Den äldsta 1 viceordf. Viljo (Ville) Saukko, 80 år Haapavesi (VF)
- Den äldsta 2. viceordf. Pentti Pulkkinen, 77 år Vichtis (SDP)
- Den äldsta 3. viceordf. Mikael Miikkola, 77 år Åbo (Sannf)
- Den äldsta 4. viceordf. Hans Ingvesgård, 75 år Kristinestad (SFP)

Välfärdsområdesval snart här –

**Hur kommer att läget se med valdeltagande,
kandidatuppställning,
och invalda?**

Tack för intresset!

KOMMUN- FÖRBUNDET